

לכה את עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תרצז
ערש"ק פרשת דברים

האם אכן נמנו "כל" המקומות שהכעיסו?

"הואיל ונדחה" - תידחה הגלות

הפלוזגתא בענין פליטת בישולי עכו"ם

ייחוס ומורשת אבות

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת דברים, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תרצז), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי פוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב רפאל לבנוני, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

תוכן הענינים

ה. מקרא אני דורש

הזכרת כל המקומות שהכעיסו בהן ישראל

יקשה בדברי רש"י עה"פ "אלה הדברים", שכתב ש"מנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום", דלכאורה חסר בהכתוב כו"כ מקומות שבהם הכעיסו ישראל; יבאר שהמקומות שנחסרו שייכים לזה שישראל היו במדבר, ולפי"ז נרמזו בהתיבה "במדבר", ויפרש זאת בדברי רש"י

(עי' לקוטי שיחות ח"ד ע' 4 בהערה)

ח. פנינים ... עינים וביאורים קצרים

הוא ה' אוהב אתכם - בימי בין המצרים / שבת חזון - הריחוק שפועל קירוב

ט. יינה של תורה

הוא"ל ונדחה ידחה

התענית - "יום צון לה'" / "הואיל ונדחה" - תידחה הגלות ויהפך ליום טוב / "במנחת תשעה באב נולד המשיח"

(עי' ספר השיחות תנש"א ח"ב עמ' 721 ואילך. לקוטי שיחות ח"ג עמ' 156 ואילך)

יב. פנינים ... דרוש ואגדה

מדוע מתעלם רש"י מ"הגדולה" הכי עיקרית? / מדוע בני גד בראש ולא בני יהודה הגיבורים מהם?

יג. חידושי סוגיות

בפ'זגתת הפוסקים לענין פליטת בישולי נכרים

יקשה כמה תמיהות בעובדא דסוף ע"ז גבי הכשרת סכין דשבור מלכא, ויארין לפלפל איך אליבא דהפוסקים האוסרים אף פליטת בישולי נכרי - כל התמיהות מתיישבות היטב

(עי' לקוטי שיחות ח"ט עמ' 30 ואילך)

יז. תורת חיים

מורשת אבות

ייחוסו של יהודי וגזע צור מחצבתו - מזכהו בתכונות החרוטות בעומק נפשו ובכשרונות שנחברך בהם מטבע תולדתו

כ. דרכי החסידות

מילוי הברכות

לקראת שבת

כא

התקשרות - הבאה בפועל דבר

ההצלחה בהמענות וקיום דבר הברכות אשר בעזה"י ובזכות אבות קדושים עונים השואלים ומברכים אותם, תלוי בהתקשרותם ובהנהגותיהם של השואלים, ובאמונתם באמונת אימון בדברי הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' צוקלה"ה נבג"מ זי"ע. האמונה בדברי צדיקים וההתקשרות אינו ענין הנאמר רק בפה או נקבע בלב לאמר חסיד אני או מקושר אני, כ"א צריך לבא בפועל דבר, איש ואשה לפי יכולתם ומהותם בקביעות עתים לתורה, בזהירות בשמירת שבת, בטהרת המשפחה, בחינוך הבנים והבנות, ובדומה לזה.

וכך ה' דרכם של החסידים הראשונים אשר היו מעוררים את מכיריהם להיות חסידים, הנה עם זה היו מעוררים גם על שקידת הפועל טוב אשר בשביל זה זכו השואלים כי השם יתברך עזרם למלאות מבוקשם, ובגלל זה שנענו משמים במילוי מבוקשם הוסיפו ואומץ בהנהגה טובה.

אהבת ישראל כלי לאהבת ה'

ונהנתי מאד ממכתבו זה הכותב בפרטיות מאלו אשר ברכם ד' במילוי מבוקשם בכל, חפצי לדעת ג"כ בפרטיות מכל אחד ואחת אשר נענו משמים במילוי מבוקשם יברכם השם, איזה תודה לד' בהוספת עבודה במילי דשמיא שלמו הם להשם יתברך, כי כל פעל ד' למענהו כתיב ותרגם כולהון עובדין דאלקאה לאלין שם דמשתמעין ל'.

כל אחד מישראל מצוה במצות אהבת ישראל, הנה מלבד זאת אשר בקיום מצוה אהובה ונעימה זו הנה בזה מעורר רחמי שמים על עצמו וב"ב להיות נשפע לו רוב טוב, ובמדה שאדם מודד לחבירו בה במדה מודדין לו מן השמים, הנה לבד זאת זוכה לגילויים רוחניים באהבת ד', וכמו שאמר הוד כ"ק רבינו הגדול דואהבת לרעך כמוך הוא כלי לואהבת את ד' אלקיך.

(אגרות קודש ח"ז עמ' רא-ב)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בענייני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

מילוי הברכות

האמונה בדברי צדיקים וההתקשרות אינו ענין הנאמר רק בפה או נקבע בלב
לאמר חסיד אני או מקושר אני, כ"א צריך לבא בפועל דבר, איש ואשה לפי
יכולתם ומהותם

בשכר אמונת צדיקים

במענה על מכתבו בכרכתו ביום הגאולה¹, הנני עונה אמן, ברוכים תהיו. בודאי
למדו המאמרים הנשלחים ללמדם בימי הגאולה, ותהי' הסעודה סעודת מצוה . . ויגיד
ברכתי לכל המשתתפים בשמחת חיוזוק התורה והצלת מחזיקי'.

ובמענה על מכתבו השני המאריך למסור כל אלו - כן ירבו - אשר עזרם השם יתברך
והמענות הצליח להם והברכות התקיימו, הוד כ"ק רבינו הגדול ברור מילולו בדברי
קודש הקדשים באגרותיו הקדושים בענין שאילת עצות בענייני עולם, וכ"ק הרה"צ
הרמ"מ זצ"ל מהאראדאק השיב לאחד מחסידיו שבקש אצלו ברכה על בנים, לאמר כי
בשכר אמונת צדיקים ראוי הוא לברכת שמים בזרעא חיא וקימא².

(1) יום גאולת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ממאסרו ברוסי' על פעולותיו בהפצת היהדות - י"ב תמוז.

(2) הערת המו"ץ: באגרות קודש חט"ז ע' תלח הובא כדלהלן:

...כהא דאמר הרה"ק הנודע ר' מענדעלי זצוקלה"ה האראדאקער לאחד מהחסידים אשר דרש דרש כי
יברכהו בבנים, ויענהו כי הוא אינו מרגיש בעצמו כחו הגדול, אבל אם הוא מאמין בכרכתו בודאי כי ישע,
כי גדולה היא אמונת צדיקים, אשר עושאת גם את הבינוני לצדיק, אשר תפלתו מתקבלת וברכתו מתקיימת.

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

הזכרת כל המקומות שהכעיסו בהן ישראל

יקשה בדברי רש"י עה"פ "אלה הדברים", שכתב ש"מנה כאן כל המקומות
שהכעיסו לפני המקום", דלכאורה חסר בהכתוב כו"כ מקומות שבהם הכעיסו
ישראל; יבאר שהמקומות שנחסרו שייכים לזה שישראל היו במדבר, ולפי"ז
נרמזו בהתיבה "במדבר", ויפרש זאת בדברי רש"י

א. בריש פרשתנו: "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, בעבר הירדן, במדבר
בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרות ודי זהב".

ומפרש רש"י: "אלה הדברים - לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות
שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של
ישראל . . במדבר - לא במדבר היו אלא בערבות מואב, ומהו 'במדבר'? אלא, בשביל
מה שהכעיסוהו במדבר, שאמרו 'מי יתן מותנו וגו''. בערבה - בשביל הערבה, שחטאו
בבעל פעור בשטים בערבות מואב. מול סוף - על מה שהמרו בים סוף . . בין פארן ובין
תפל ולבן . . הוכיחן על הדברים שתפלו על המן שהוא לבן, ואמרו 'ונפשנו קצה בלחם
הקלוקל', ועל מה שעשו במדבר פארן על ידי המרגלים. וחצרות - במחלוקתו של קורח
. . ודי זהב - הוכיחן על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיה להם".

ולכאורה קשה (וכעין זה הקשו במפרשי רש"י כאן - צידה לדרך. דברי דוד):

רש"י כותב ש"מנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן" - והרי ישנם
מקומות נוספים שבהם "הכעיסו" והם אינם נזכרים כאן:

(א) הנסיון במרה - "וילנו העם על משה לאמר מה נשתה" (בשלח טו, כד);

(ב) הנסיון ברפידים - "וירב העם עם משה ויאמרו לנו מים ונשתה . . ויקרא שם
המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסותם את ה'" (בשלח יז, ב ואילך);

ג) התלונה על אריכות הדרך – "ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה' . . ויקרא שם המקום ההוא תבערה כי בערה במ אש ה'" (בהעלותך יא, א ואילך);

ד) התאוה לבשר – כאשר התלוננו "מי יאכילנו בשר" (בהעלותך יא, ד ואילך), "ואף ה' חרה בעם ויך ה' בעם מכה רבה מאוד, ויקרא את שם המקום ההוא קברות התאוה כי שם קברו את העם המתאווים".

ב. ויש לומר בזה, ובהקדים:

הנה את תיבת "במדבר" מפרש רש"י על הנסיון שהיה ב"מדבר סין אשר בין אילים ובין סיני" (בשלח טז, א ואילך), שאז התלוננו בני ישראל על כך שבארץ מצרים הם ישבו "על סיר הבשר" ואילו במדבר הם במצב של רעב. ורש"י מצטט את לשון תלונתם שם – "מי יתן מותנו וגומר".

ולכאורה יש קושי בפירוש זה, כי:

בכל שאר התיבות שבכתוב – יש בהתיבה רמז פרטי לחטא מסויים (כמו: "מול סוף" – ים סוף); אולם תיבת "במדבר" היא הרי שם כפ"י לכל המקומות (שהרי כל החטאים היו במדבר), ואם כן, כיון שכוונת הכתוב היא לרמוז לתלונה מסויימת – היה צריך לנקוט בתיבה המבטאת תלונה מסויימת זו (כגון להזכיר את שם המקום המסויים שבו היו אז – "מדבר סין")!

מדוע איפוא רמז הכתוב לחטא האמירה "מי יתן מותנו" על ידי תיבת "במדבר" – שהיא שם כללי לכל המקומות שבמדבר?

ג. והביאור בזה י"ל: דזה שנקט הכתוב "במדבר" הוא שם כללי לכל המקומות, כי אין הכוונה בזה רק לתלונה הפרטית שהי' במדבר סין, אלא שזה כולל כל התלונות שהיו במדבר. כלומר שהיו מסובכות באופן ישר מההליכה במדבר, ובמילא הי' מקום לטענה על חוסר מנוחה, חוסר במזון ומים וכו'.

וזהו החילוק בין החטאים ד"מרה" "רפידים" "מתאוננים" "התאוה לבשר" שנכללים במ"ש "במדבר" לשאר הענינים שנמנו כאן בפ"ע – עון דבעל פעור, תפלו על המן, המרגלים, מחלוקת קרח וחטא העגל – שהחטאים שנכללים בכתוב "במדבר" הם אותם שהיו מסובכים באופן ישר מההליכה במדבר;

משא"כ שאר החטאים, הנרמזים בשאר התיבות שבכתוב, אף שגם הם היו בפועל במדבר, הרי אין הם מסובכים באופן ישר מההליכה במדבר, ובעצם היו יכולים להיות גם אם היו ישראל במקום אחר – כמו חטא המרגלים, שענינו התלונה כנגד ארץ ישראל, או מחלוקת קורח, שאין להם שייכות הכרחית עם ההליכה במדבר דוקא; ולכן הם אינם נכללים בתיבת "במדבר", אלא הכתוב מזכירם על ידי תיבות מסויימות השייכות לחטאים מסויימים אלו.

שהרווח יהי' כה רב, שלא בערך ביחס למאמץ הנדרש כדי לחשוף אוצר נסתר זה החבוי בתוכו.

ובמעבר לפסקה השני' במכתבו, לא נדרשת שום אמונה במישהו, אלא רק האמונה בו עצמו, ביהודי האישי שבו, שזהו, בלשון אדמו"ר הזקן בספר התניא שלו, ונפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש.

(תרגום מאגרות קודש ח"ט עמ' פו-ח – אגרות קודש המתורגמות ח"ג עמ' 155-6)

מברדיטשוב בעד מסירתו לתורת הרב המגיד ממעזריטש והבעש"ט, וגודל הידידות שהיתה לו לרבנו הזקן בעל התניא, ואשר כל רדיפות אלו לא רק שלא החלישו ח"ו התקשרותו לחסידות ועניני', אלא שנעשה לעמוד אש ועמוד אור בכל מקום שהגיע, חום ואור חסידותי בסביבתו הקרובה ובסביבתו הרחוקה.

ומחובתו וגם מזכותו של בנו הוא שיקח על עצמו חוב קדוש זה, והרי כמה דורות תובעים ממנו להיות הצנור להביא תורתם בסביבתו, וגם נותנים לו כחות למלאות תפקיד קדוש זה ככל הדרוש, באם רק ירצה, ויהי רצון שכבודו ימצא אותיות מתאימות להחדיר הענין בבנו עוד יותר אם זקוק הוא לזה.

(אגרות קודש ח"ד עמ' תלה-ט)

תכונות נפש החרוטות בעומק הנפש – עוברות לילדים במידה עמוקה יותר

...אני מוכרח לענות על ההבהרה שלו, שבאמצעותה רוצה להצדיק את התבטאותו ש"אינו חסיד", ומיד אחר כך אומר שאביו הי' חסיד וכו', הרי זו סתירה מיני' ובי'. שכן אם תכונות חיזיוניות עוברות בירושה, הרי מובן שתכונות נפש שהיו חרוטות ביותר וביותר בעומק ובמידה רבה יותר אצל ההורים, עוברות לילדים במידה עמוקה וגדולה ביותר.

על פי מכתבו הנני משער, שידוע לו עד כמה רגש של חסיד ממולא וחדור בעומק, ובפרט בתקופת הוריו, כפי הביטוי כיום "בבית הישן" ("אין דער אלטער היים"), עד כמה הי' הרגש כרוך עם חיי הנשמה, לכן הרי ודאי שזה עובר בירושה לילדים.

אלא שבדומה לתכונות אחרות, חלקן פעילות ומשפיעות מכבר, חלקן מחכות להזדמנות הנאותה, וחלקן, ייתכן – שחפצים להסתיר או למנוע מאיתן להיות פעילות ומשפיעות, אך עם זאת הן ודאי נמצאות וקיימות, כמו כל דבר חי ונמצא בעולם, שלא ייתכן להעלימו (לכל היותר ניתן לשנות את צורת הדבר, אבל בלתי אפשרי לבטל אותו כאילו לא הי' מעולם, היינו – כמו קודם שנברא) – גם כשרוצים ללחום נגד התכונה, בפרט שבטוחני שאצלו המצב אינו כן, לכל היותר אולי כפי האפשרות השני', שאין זה משפיע, ואולי גם תחושה שעדיף לא לאפשר את ההשפעה, ושלא תדרוש מה שחסידות תובעת, שהרי זה יביא להגבלה פנימית, ולהיות שונה מכל הסביבה, דבר הדורש מאמץ, ולא תמיד מעונינים בכך.

אריכות ההקדמה, כמובן לא נכתבה, כפי הביטוי, לשם דרשה בעלמא, ולא ח"ו לשם מוסר, אלא כדי לבטא את השקפתי על אנשים מחוגים שונים, בתקוה שיווכחו שבכל אחד מהם, בפנימיותו, ישנו אוצר בעל ערך לא ישוער, במילא הרי חבל על כל יום שלא חושפים אותו על מנת להשפיע ולפעול באמצעותו, עד לרמת חיי היום-יום. ובוודאי

ד. אבל לכאורה ביאור זה אינו מחזור בפרש"י שהרי רש"י כתב: במדבר – מה שהכעיסוהו במדבר, שאמרו מי יתן מותנו – התלונה שהיתה במדבר סין, ולא כלל בו שאר התלונות שהיו מסובכות באופן ישר מההליכה במדבר בכלל?

ויש לומר בזה על פי דיוק לשונו של רש"י שמעתיק את הכתוב "מי יתן מותנו" ומוסיף "וגומר":

בפשטות, כוונת ה"וגומר" היא להמשך הכתוב שם, שרש"י לא העתיק כאן ("מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים, בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשובע, כי הוצאתם אותנו אל המדבר הזה, להמית את כל הקהל הזה ברעב");

אולם יש לומר באופן חדש, שבאמת כוונת רש"י היא גם לרמז שמשם הוכיחם כאן על כל תלונותיהם במדבר: החל מתלונה זו – "מי יתן מותנו במדבר", וגם כל התלונות האחרות במדבר שבאו בהמשך לתלונה זו.

והיינו: שבתבת "וגומר" כוונת רש"י היא לכלול כל התלונות שהתעוררו בגלל ההליכה במדבר, החל מהטענה "מי יתן מותנו" . . בארץ מצרים . . כי הוצאתם אותנו אל המדבר הזה" וכל המשך הטענות עד לזמן שהגיעו לארץ ישראל.

ה. אולם עדיין חסר ביאור, שהרי רש"י כותב "וגומר" בהמשך לכתוב העוסק בתלונה שהיתה במדבר סין – אך התלונה במרה היתה עוד קודם לכן. וא"כ בוודאי לא נכללת ב"וגומר" של רש"י?

אך יש ליישב בפשטות, על פי דיוק לשון רש"י ש"מנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום"; אולם על החטא במרה נאמר "וילנו העם על משה" (בשלח טו, כד), היינו שזו לא היתה תלונה נגד ה' ממש, אלא נגד משה – [מה שאין כן כל התלונות הבאות שבהן הכתוב מדגיש שהתלונה כוונה גם כנגד ה'] – כך שאין היא שייכת לענינו.

תורת היים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

מורשת אבות

ייחוסו של יהודי וגזע צור מחצבתו - מזכהו בתכונות החרוטות בעומק נפשו
ובכשרונות שנתברך בהם מטבע תולדתו

מורשת אבות - נצחית ועומדת לעד

...נעם לי לקרות בהמכתב אודות גזעו וצור מחצבתו שהוא הרה"ג הרה"ח הרה"צ כו' רבי לוי יצחק מברדיטשוב.

שאם בענינים גשמים באים לידי החלטה שאין דבר בעולם שיאבד מיש לאין, עאכו"כ שכן הוא בענינים רוחניים, ומהם מורשת אבות, שנצחית היא ועומדת לעד, זאת אומרת, שפועלת פעולתה בבנים ובני בנים וכו', ובפרט שהרה"ג הרה"ח הרה"צ כו' רבי לוי יצחק מברדיטשוב היתה מדתו אהבת ישראל, אשר האהבה היא מקרבת, מקרבת אפילו רחוקים, ועאכו"כ קרובים בגוף וקרובים בנפש.

מובן שבכל הנ"ל לא לדרשה קאתינא, כי אם לתוספת זירוז להשתדלות בהפצת היהדות והחזקתה בכל סביבתו מתוך אהבת ישראל, וזכות אבות מסייעתו להצליח בזה, והשכר בזה הוא כדבר משנה שכר מצוה מצוה, סיפוק נפשי הכי אמיתי והכי עמוק מהטוב והחסד שעושה עי"ז, נוסף על הברכה להמשתדל בזה, ברכת אוהב ישראל הוא השי"ת בורא העולם, שמדתו היא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה.

ראיתי במכתבו אשר בן יחיד לו ולומד בישיבה, ובודאי שגם בו ניכר צור מחצבתו, ומשתדל בס, ועכ"פ ישתדל מכאן ולהבא להביא את זה בפועל לקבוע עתים לפרקים קרובים לימוד בתורת החסידות, מבלי להתרשם מכל מפריע בזה.

וכידוע הרדיפות והזלזולים שסבל הרה"ג הרה"ח הרה"צ כו' רבי לוי יצחק

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

מדוע בני גד בראש ולא בני יהודה הגיבורים מהם?

חלוצים תעברו לפני אחיכם בני ישראל

הם היו הולכים לפני ישראל למלחמה לפי שהיו גבורים ואויבים נופלים לפניהם שנאמר וטרף זרוע אף קדקוד (ג, יח. רש"י)

יש לתמוה, הרי בני יהודה היו גבורים יותר מכל השבטים, כמ"ש "גור ארי יהודה" (יהי מט, ט), שנמשל לארי "מלך שבחיות", וא"כ, מדוע נצטוו בני גד להיות "הולכים לפני ישראל למלחמה", הרי אף "שהיו גבורים", מ"מ היו בני יהודה גבורים יותר מהם, ולכאורה היו בני יהודה צריכים להיות "לפני ישראל"?

ויש לומר הביאור בזה:

בנוגע לגבורתו של יהודה כתוב "ידך בעורף אויביך" (יהי שם, ח), שפירושו שבני יהודה הכו באויביהם בערפם, שמזה משמע שהאויבים ברחו מיהודה, וע"כ היו כשערפם כלפי יהודה (וראה גם פירוש מצוד"ד על הפסוק "ואויבי תה לי עורף": "כי ינוסו ויהפכו לי עורף" (שמואל ב כב, מא)).

משא"כ גבורתם של בני גד היתה בזה ש"אויבים נופלים לפניהם" - "וטרף זרוע אף קדקוד", שפירושו "חותכים הראש עם הזרוע במכה אחת" (רש"י ברכה לג, כ), והיינו, שהם היו יכולים להרוג את אויביהם במכה אחת.

והנה בכיבוש ארץ אין חילוק באם האויבים נהרגים או שבורחים מפני הכובשים, כי בשני האופנים נכבשת הארץ מהם, אך נשתנתה מלחמת שבעה עממין בזה שנצטוו לא רק בכיבוש הארץ אלא גם "לא תח"י כל נשמה", ולזה צריך שלא יברחו האויבים, כי אז קשה להרגם.

וזהו שבנוגע למלחמה זו נצטוו בני גד להיות ראשונים, כי אף שבנוגע לענין הגבורה היו בני יהודה במעלה גדולה יותר, מ"מ במלחמה זו נצרכו למעלתם של בני גד דווקא - "אויבים נופלים לפניהם". וק"ל.

(ני"פ לקופי שיחות ח"ט עמ' 2 ואילך)

"הגדולה" הכי עיקרית

רב לכם שבת בהר הזה

הרבה לכם גדולה ושכר על ושיבחתם בהר הזה, עשיתם משכן ומנוחה וכלים, קיבלתם תורה, מניתם לכם סנהדרין (א, ו. רש"י)

לכאורה תמוה הדבר ביותר:

הרי ב"הר הזה" הכוונה להר סיני, ובנוגע להר סיני - מקרא מלא דיבר הכתוב "הנהי" כדבר הגדול הזה או הנשמע כמוהו, השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש גו" (ואתחנן ה, לב-לג), וא"כ מדוע מפרש רש"י שה"גדולה" בישיבה בהר ה' המשכן, תורה, וסנהדרין, ולא פירש שהכוונה לגילוי השכינה, שמפורש בקרא שהוא "דבר גדול" שלא ה' כמוהו?

ויש לבאר זה בפשטות:

הפירוש בכתוב "רב לכם שבת בהר הזה" הוא (לפירוש זה ברש"י) שמכיון שקבלו ישראל "גדולה ושכר" בהר סיני ממילא אין להם להתעכב יותר בהר, ועליהם לנסוע במהירות לארץ ישראל. וע"כ, ברור שהכוונה ב"גדולה ושכר" היא ל"גדולה" כזאת שהכינה את ישראל לכניסה לארץ.

וא"כ, על כרחך אין הכוונה ב"גדולה ושכר" לגילוי השכינה שבהר סיני, שהרי גילוי זה ה' רק לפי שעה, ולא נשאר בהם לאורך זמן עד שיכנסו לארץ ישראל.

ולכן פירש רש"י שהכוונה ל"משכן" - שעל ידו ה' מקום קבוע לגילוי השכינה (ולא רק באופן עראי, בהר סיני), "קיבלתם תורה" - שהיא המורה לעם ישראל איך להתנהג בחיי היום יום, ו"מיניתם לכם סנהדרין" - שהם מלמדים את ישראל את דיני התורה, ומראים להם איך לקיימם בפועל. וע"י התורה וגילוי השכינה יש כוח לישראל להתנהג כ"גוי קדוש" גם ב"ארץ נושבת", ולא רק במדבר.

(ני"פ לקופי שיחות חכ"ד עמ' 12 ואילך)

רב יהודה דאמרינן עליו בברכות כ ע"א שהי' מ"קמאי" ד"הו קא מסרי נפשיהו אקדושת השם" אף היכא דליתא חיוב למסור עצמו למיתה (עץ יוסף לע"י), ועל כן הותר שימחול על כבודו כדי שיאכל, כי

הוי לצורך התרת איסור (כעין הא דמותר למחול על כבודו לשם מצוה - סוטה שם. ועיי"ע בלקו"ש שם להלן דאדרבה זה הי' כבודו דשבור).

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

הואיל ונדחה ידחה

התענית - "יום רצון לה" / "הואיל ונדחה" - תידחה הגלות ויהפך ליום טוב /
"במנחת תשעה באב נולד המשיח"

כאשר חל תשעה באב להיות בשבת ונדחת התענית ליום ראשון, נפסקה הלכה אשר גם אז מצווה לענג את השבת במאכל ובמשקה כבכל שבת, ואפילו בסעודה המפסקת שבדרך כלל יש הגבלות באופן אכילתה, הנה בקביעות זו "אוכל בשר ושותה יין . . ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו" (שו"ע או"ח סתקנ"ב ס"י).

ולא זו בלבד שאין עצב ואבלות בשבת זו ומענגים אותה ככל שבת, אלא יתירה מזה מצינו מסופר בגמרא, שפעם אחת חל תשעה באב להיות בשבת "ודחינוהו לאחר השבת, ואמר רבי הואיל ונדחה ידחה" (מגילה ה, ב), שלדעת רבי כאשר חלה התענית בשבת הנה דוחה הדבר לגמרי את ענין התענית והצום ואין צריך לדחותו ליום ראשון, אלא שלפועל "לא הודו חכמים" לדבריו.

ומדברי רבי נמצא אשר שבת שחל בה תשעה באב לא זו בלבד שהיא יום עונג ושמחה, אלא יתר על כן, בכח מעלת שבת קודש מיוחדת זו לתקן את עניין האבלות והצום ולדחותם לגמרי, והגם שלפועל לא נפסקה כן הלכה, מכל מקום אפשר ללמוד מכך מעלתה של שבת זו.

ויש להבין ולבאר היטב מה מעלה מיוחדת יש בשבת זו, שלכאורה אדרבא, הלא יום זה הוא יום תענית ואבלות על חורבן הבית, וגם כשנדחה הצום עצמו למחר ואין אבלות בשבת, מניין באה מעלה נפלאה זו שביכולתה של השבת לדחות לגמרי את עניין התענית?

התענית - "יום רצון לה"

בימות המשיח, כאשר תתבטל סיבת הצומות והאבלות, מבטיח הנביא (זכריה ח, יט)

אשר כל אחד מימי הצומות "יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים". וגם דבר זה, מה שהצומות יהפכו לימי שמחה לעתיד לבוא, צריך לביאור והסברה: דמה שיבטלו הצום והאבל הוא מובן, דמכיוון שהתענית היא זכר לחורבן ולצרות שאירעו לאבותינו, הרי בבוא הגאולה יבטל זיכרון הצרות ועמו גם האבלות, אך מה מעלה יש בימים אלו שמחמתה יהפכו ל"מועדים טובים", ולשמחה מה זו עושה?

וביאור הדבר יובן מהסברת מהותו של יום התענית:

מצינו בקרא (ישעי' נח, ה) שיום התענית נקרא "יום רצון לה'", והדבר אמור לא רק בצום שהוא לתשובה וכפרה כיום הכפורים, אלא גם בתעניות שנקבעו לזכר הצרות והחורבן, שגם הן מטרתן "לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה", כי בימים אלו נזכרים ב"מעשינו הרעים ומעשי אבותינו שהיה כמעשינו עתה, עד שגרם להם ולנו אותן הצרות", ומזה נתעורר גם אנו ו"נשוב להיטיב" (רמב"ם הל' תעניות ריש פ"ה). ואם כן גם ד' הצומות שזכר לחורבן הם "ימי רצון לה'".

אלא ש"ימי רצון" אלו נקבעו באופן שהדרך לנצלם ולהשתמש במעלתם היא על ידי הנהגת הצום והתענית שמעוררים את האדם לתשובה, וכמובא בגמרא (ברכות יז, א) שהמתענה מבקש מהשי"ת "שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתי לפניך על גבי המזבח ותרצני".

כל זה בזמן הגלות, אך בבוא גואל צדק, כאשר "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", לא יהיה עוד מקום לעינוי הגוף, אך מאידך בוודאי יוותר עניין ה"יום רצון" שבימים אלו, אלא שבאותו הזמן לא ינצלו את היום המיוחד על ידי הצום והתענית, כי אם להיפך, שיהיו ימים אלו מסוגלים להוספה בעבודת הבורא מתוך שמחה וטוב לבב, ואם כן תחת היות ימים אלו ימי צום ואבלות, יהפכו לעתיד לבוא לימים טובים לששון ולשמחה.

"הואיל ונדחה" – תידחה הגלות ויהפך ליום טוב

והנה, מועד תשעה באב (וי"ז בתמוז) שחל להיות ביום השבת, הוא מעין עניין הצומות בימות המשיח:

כשם שלעתיד לבוא יבטל הצום ויוותר רק עניין ה"יום רצון לה'" שינצלו אותו מתוך שמחה וטוב לבב, על דרך זה גם תשעה באב שחל בשבת, דעם היות שהתענית והאבלות נדחו למחרת הרי ה"יום רצון לה'" אינו נדחה וניזון ממקומו, ואם כן אותה שבת היא "יום רצון לה'" – שיש בה מעלה מיוחדת, יתר על מעלת שבת סתם שגם היא עת רצון שהרי "חמדת ימים אותו קראת".

וכמו שבימות המשיח ינצלו את עניין העת רצון להוספה בעבודת הבורא מתוך שמחה, כך גם בשבת זו יש לנצל את המעלה המיוחדת מתוך שמחה וטוב לבב ולענגה במאכל ומשקה.

משום חתנות וכיון שבאטי מותר בכנותיהן ליכא אצלו איסור בישולי נכרים מעיקרא [ומה שגזירת בישולי נכרים הוי "כמו עצם האיסור" לאסרו אף בדליכא טעמו, כנ"ל, ודאי אינו ענין לכאן, דרק חפצא שח"ע עליו כבר דין האיסור (בטרם נבלע) מצד טעם האיסור שפיר נשאר איסורו גם כשטר טעמו (ונבלע בכלי), משא"כ הכא דגבי גברא זה ליכא לטעמא מ"בכתחילה וממילא אין האיסור חל מעיקרו (וכבר אשכחן כה"ג בלאה"כ דבמי שאין שייך הטעם דמשום חתנות ליתא להאיסור, ואכ"מ). ובאופן אחר קצת, התם סו"ס איכא איסור חתנות לאדם זה ורק דליכא בבליעה חשש שיבוא לזה, וקמ"ל דשוה בישולים לחתנות וכשם שזה אסור עליו כך זה אסור עליו; משא"כ הכא דאפילו החתנות עצמה מותרת, ויציבא בארעא וגיוורא בשמי שמיא לומר דיהא מותר בנכרית ואסור בבישולי נכרין].

ועדיין לא נת' ללישנא קמא מפני מה הכשיל שבור את באטי רק מחמת ספק חשד, וגם יל"ע ללישנא בתרא, אליבא דרש"י שהי' אסור בנכריות (וממילא אליבא דאמת אסור בבישולי נכרין), הנה אף שכנ"ל ודאי הי' לשבור שבאטי אינו זהיר באיסור בישולי נכרין, הרי סו"ס כיון שבלאה"כ הטריח עצמו לנעוץ הסכין מאי אכפת ל' להקדים הניעוץ ולהציל אף את באטי מאיסור. והנראה בזה, בהקדים דכבר נת' דלפועל אכילת האתרוג ע"י באטי אינה איסור גמור אחר שיש בזה פקו"נ, והנה קיי"ל בקידושין ע ע"א דפרנס על הצבור אסור לעשות מלאכה בפני ג', ומובן דכ"ש מלך [וכיון שהוא מילתא בטעמא, משום כבוד, אף שבור מלכא דנכרין הי' נהג בזה; ועוד דבאמת דין כבוד הוא חיוב גם כלפי מלך נכרין, עיי' בזה לקו"ש ח"ט ע' 35], וא"כ י"ל דמאחר שהאכילה בפועל אינה אסורה ממש, מדין פקו"נ, שוב הי' אסור לשבור לעשות מלאכה זו דנעיצת הסכין בפני באטי ומר יהודה, דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, סוטה מא. ; משא"כ קודם אכילת מר יהודה הוכרח לנעוץ כיון שידע בודאי ("קים לי בגוי") שלא יאכל, היינו שמחמיר להחשיב על עצמו אף אכילה כזו לאיסור (אף שיש בזה חשש פקו"נ, ובפרט את"ל דהוא הוא

ואף לרש"י דהי' אסור באטי בכנותיהן, הרי אי אמר' דמייירי הכא באיסור בישולי נכרין יש לתרץ ודאותו של שבור שאי"צ להפריש באטי מאיסור, כי אם אינו זהיר בחתנות כ"ש שאינו זהיר בבישולי נכרין שנאסרו משום חתנות, וק"ל.

ובזה יש לישב היטב גם ללישנא קמא דהדבר הי' אצל שבור רק בספק (אף שקיבל הנכריות), דהנה באיסור בישולי נכרין מצינו עוד טעם "שלא יהא ישראל רגיל אצלו במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא" (רש"י ע"ז לח ע"א), וא"כ י"ל דהיא היא מחלוקת הלשונות – מהו עיקר טעם איסור בישולי נכרין, דללישנא בתרא הוא "משום חתנות" ולכן אי פרישתו מהנכריות

שבור גם עבורו הסכין], א"ל מר קים לי בגוי' ומר לא קים לי בגוי' (רב יהודה מכיר אני בו שהוא פרוש ולא יאכל דבר איסור, אבל בך איני מוחזק שתהא פרוש כל כך, רש"י). איכא דאמרי, א"ל אידכר מאי עבדת באורתא (דרך פרסיים למסור נשים לאכסנאים, וכששיגר להם שבור בלילה שעבר, קיבל באטי, ורב יהודה לא קיבל, רש"י).

וּלְפָנֵם ריהטא נראה דנחלקו הלשונות אי ה"י באטי ספק חשוד (דרך "לא קים ליי" לשבור שנוהר מאיסור) או ודאי חשוד (דלא פרש מאיסור נכריות), וצ"ע דמאחר דלא שייכא פלוגתא במציאות צ"ל דלכו"ע נתרחה עובדא זו שקיבל נשים פרסיות, וא"כ תימה אלישנא קמא למה נקט רק בלשון ספק גבי פרישות באטי מאיסורי.

והנה התוס' סוף ע"ז פ"י דבאטי לא חטא כלל במה שקיבל הנכריות כיון שהי' "מעוכב גט שחרור" דהוי בגדר "עבד קצת" ומותר בנכרית, ורש"י שלא כתב מזה מאומה נראה דס"ל כפשטות הדבר שהי' בזה איסור [וי"ל דהיא פלוגתא בין רש"י לתוס' לשיטתייהו גבי היתר מעוכב גט שחרור בשפחה, עיי' היטב לשונותיהם בגיטין לט:]. ולתוס' קשה מהו שאמר "אידכר מאי עבדת באורתא" אם לא הי' בזה איסור, וכבר הרגיש בזה הריטב"א וכ' "שבור מלכא לא הי' יודע זה [דמותו הדבר] ולפיכך חשד אותו כו", ועצ"ע דהא שבור מלכא בקי בדינים הי' כמבואר ברש"י ותוס' סוף ב"מ (ומוכח ממעשה ידן גופא), עד שהכריז ע"ז רב יהודה

ברכים (קידושין סט ע"א), ודוחק לפרש דהיתה ידיעתו בדינים רק למחצה.

עוד יש לתמוה, דבשלמא אכילת באטי לפועל מן האתרוג בלי נעיצה – י"ל דהוא מחמת דאי אכילה כאן הויא מרידה במלכות ואיכא חשש פקו"נ, אבל על שבור צ"ע דאם טרח שלא להכשיל מר יהודה באיסור, למה לא הקדים נעיצת הסכין גם לפני באטי אם רק ספק הי' שמא אינו מקפיד על איסורי, ואין ספק מוציא מידי ודאי איסור, ואף ללישנא בתרא דהי' חשוד ודאי באיסורי (ולפי' הריטב"א – עכ"פ אליבא דמחשבת שבור), סו"ס שמא שאני גיעולי נכרים, כי אפשר שנכשל רק בנסיון גדול דיצרי' בנכרית (ומה עוד שאיסור זנות בנכרית בצנעא אפשר שיהי' רק דרבנן, עיי' ע"ז לו:; משא"כ גיעולי נכרים דאסור מה"ת).

והנה למתירי בליעה בבישולי נכרים (בבישולי דבר היתר) מוכן דדין הכשרת סכין לא נאמר באיסור בישולי נכרים, רק בגיעולי נכרים, וא"כ ודאי הך מעשה הי' לענין גיעולים. אבל לאידך מ"ד דאף בליעת בישולי נכרי בעי הכשר מצינו ליישב כל התמיהות בפשיטות, די"ל שהסכין כאן לא הי' כלל באיסור גיעולים שמה"ת אלא סכין מיוחד לפירות וכיו"ב (וכלום חסר בבית המלך, שבת ספכ"ג) ונאסר רק מדין בישולי נכרי ע"י פירות מבושלים (וחריפים). ומעתה, אליבא דהתוס' שבאמת מותר באטי בנכרית יש לפרש בדרך חדשה לגמרי תשובת שבור (בלישנא ב') "אידכר מאי עבדת באורתא", דר"ל דכל טעם איסור בישולי עכו"ם הוא

ויתרה מזו: שבת כזו, הרי נוסף על העת רצון שבה שלא נדחה ליום ראשון, יש בה גם הכנה והקדמה ונתינת כח מלמעלה, לזכות ולהביא לביאת המשיח שאזי תידחה התענית לגמרי, ויהפך "לששון ולשמחה ולמועדים טובים".

וכח מיוחד זה מרומז בדברי רבי: "הואיל ונדחה ידחה" – הואיל וחל תשעה באב להיות בשבת וניתן הכח המיוחד לתקן את החורבן ולבוא לגאולה, הרי צריכים לנצל כח זה ולפעול שאכן "ידחה" – ותבוא הגאולה.

[וראה במקור הדברים בלקוטי שיחות ביאור מחלוקת חכמים ורבי באופן נפלא, ובעבודת האדם].

"במנחת תשעה באב נולד המשיח"

מעלה יתרה כפולה ומכופלת במועד **תשעה באב** דווקא שחל להיות בשבת:

ובהקדם המובא במדרשי חז"ל אשר בתשעה באב, מיד עם החורבן, נולד מושיען של ישראל. כמסופר בירושלמי שיהודי שהיה חורש שדהו עם פרתו, וגעתה פרתו, עבר לפניו ערבי שהיה מבין שיחת בהמות, ואמר לו: הנח המחרשה כיון שעכשיו חרב בית המקדש. עודו מדבר עמו, געתה פרתו פעם שניה, אמר לו הערבי: יכול אתה לחזור ולהמשיך לחרוש שדך כיון שעתה נולד מושיען של ישראל (ברכות פ"ב ה"ד. ובעוד מקומות בדרו"ל).

ומכיוון שביום הולדתו של אדם גובר מזלו (ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע לפני משה שם), והוא יום שמסוגל במיוחד לענייניו, הרי ביום תשעה באב מתגבר מזלו של מלך המשיח, והוא יום מסוגל ביותר לגאולה.

וגם עניין זה שבתשעה באב לא נדחה כאשר חל ביום השבת, ואם כן, נוסף ל"יום רצון" שנשאר בשבת זו ואינו נדחה ליום ראשון, ישנו בשבת זו גם עניין התגברות מזלו של המשיח.

ולהעיר אשר בתשעה באב גופא זמן הולדתו של משיח הוא לעת המנחה, שעל כן אומרים בתפילת המנחה "נחם" – "כי אז במנחת תשעה באב נולד המשיח" (שער הכוונות עניין תשעה באב בסופו), ואם כן נמצא שאם גבהה וגדלה מעלתה של שבת תשעה באב, הרי הזמן הנעלה והמסוגל ביותר בשבת זו גופא הוא זמן סעודה שלישית שאז נולד המשיח.

ונמצא, שבסעודה המפסקת בשבת זו, לא רק ש"אין עצב בה" וצריך להרבות בה באכילה ושת"י בשמחה וטוב לבב, אלא בעת זו היא זמן מסוגל לבוא הגאולה השלימה, כי זמן זה הוא עת בו "נולד המשיח", ויש בו התגברות מזלו של משיח ביתר שאת.

חידושי סוגיות

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

בפלוגת הפוסקים לענין פליטת בישולי נכרים

יקשה כמה תמיהות בעובדא דסוף ע"ז גבי הכשרת סכין דשבור מלכא, ויאריך לפלפל איך אליבא דהפוסקים האוסרים אף פליטת בישולי נכרי - כל התמיהות מתיישבות היטב

איסור עצמי שאינו תלוי בטעם פלוני, וע"כ אסור אף בדליכא הטעם. וה"ה בנדו"ד דאחר הגזירה ה"ז כאילו בישולי הנכרי כגדר איסור "חתנות" עצמה, ואסור בכל גווני.

והנה, בסוף ע"ז גבי סכין של גיעולי נכרים (היינו בלוע מבישול טריפות) שאיסורו מה"ת, אשכחן דהכשרתה ע"י נעיצה י' פעמים בקרקע, ואיתא התם: מר יהודה ובאטי בר טובי הוו יתבי קמי' דשבור מלכא, אייתו לקמייהו אתרוגא, פסק [חתך שבור לעצמו] ו[אכל, פסק והב לי' לבאטי בר טובי, הדר דצה [=נעץ] עשרה זימני בארעא פסק הב לי' למר יהודה, א"ל באטי בר טובי וההוא גברא לאו בר ישראל הוא] היינו שנתכוון על עצמו, שישראל הוא ולמה לא הכשיר

גבי איסור בישולי נכרי (דילפינן בע"ז לו: אסמכתא לו מקרא דפרשתנו "אוכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי") נחלקו קמאי בכלים שבלעו מפליטת בישולי נכרי אי נאסרים, כמובא בטור וב"י סו"ס קיג דדעת הרא"ש ודעימי' שכיון שטעם האיסור הוא משום חתנות ודאי לא נאסרה פליטה דבהא ודאי ליכא משום קירוב וחתנות, אבל רוב הפוסקים כתבו דאף פליטה נאסרה כי כל שאסרו חכמים פליטתו כמוהו (וי"ל דסברת האוסרים היא ע"ד סוכה יד: בפסול נסר רחב ד' לסיכוך, דפסול אף בהפכו על צידו עד שאין בו ד', כיון דכבר איכא שם פסול עליו, וכביאור הגאון מרוגצוב (צפע"נ הל' חו"מ פ"ו ה"ב), דכל הנאסר בגזירה משום דבר אחר האסור (כנסר האסור אטו תקרה) אף הוא כבר נעשה "כמו עצם האיסור",

פנינים

דרוש ואגדה

שבת חזון - הריחוק שפועל קירוב

השבת נקראת בשם "שבת חזון" על שם התחלת ההפטרה שקוראין בשבת זו, "חזון ישעיה", ובה מדובר אודות ענינים שהם היפך הישועה והנחמה "אשר חזה על יהודה וירושלים גו".

והנה, ידוע הביאור הפנימי בשם "שבת חזון" שמוכא "בשם הרב מבארדיטשוב נבג"ס" ע"פ "משל . . מאב שיש לו בן יקר ועשה לו מלבוש יקר להתלבש בו ומצד שלא נזהר הבן באותו בגד ועשה מעשים אשר לא יעשו קרע אותו לכמה קרעים. ועשה לו פעם שני לבוש יקר וקרע אותו ג"כ. מה עשה האב עשה לו לבוש שלישי ולא נתן לו ללבוש אותו רק גנוז ולפרקים ידועים הוא מראה לו הלבוש ואומר לו ראה שאם תתנהג בדרך הישר ינתן לך לבוש זה ללבוש אותו [ומצד זה מרגילו לילך בדרך הישר], ועפ"ז "שבת חזון" הוא מלשון מחזה, "שמראין לכאור"א מישראל המקדש דלעתיד מרחוק" (אור התורה לני"ך ח"ב עמ' א'צ"ז).

ולכאורה צריך ביאור, איך יתאים ביאור זה שנקראת השבת "חזון" על שם שמראים המקדש לכל אחד, עם הביאור הפשוט שהוא על שם ה"חזון" ש"חזה" ישעיהו - ענינים של היפך הישועה והנחמה?

ויש לבאר זה ע"פ מה שמדייק לומר ש"מראין לכאור"א מישראל המקדש דלעתיד מרחוק", והיינו, שאף שמראין המקדש דלעתיד, מ"מ צריך שיורגש אצל האדם שהוא "מרחוק", ולמרות שמראין לו המקדש דלעתיד, הרי הוא מצד עצמו רחוק מזה. וזה עצמו שמבין שהוא רחוק מזה הוא הגורם לו להפנים את מה שמראים לו מלמעלה, שיפעל על פנימיות נפשו.

ונמצא ששני הפירושים אחד הם, כי פעולת המחזה דהמקדש דלעתיד על האדם היא ע"י רגש הריחוק המבואר בהפטרה ד"שבת חזון", שרגש של "ריחוק" זה פועל שיפנים האדם את מה שמראים לו מלמעלה, ואזי "מחזון (יהי) ותחזינה עינינו" (לשון הצ"צ באוה"ת שם), שראיית המקדש לעתיד לא תהי' מרחוק, אלא מקרוב.

(ע"פ לקוטי שיערות חלי"ט עמ' 8 ואילך)

הוא הי' אוהב אתכם - בימי בין המצרים

ותאמרו בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים גו'

בשנאת ה' אותנו - והוא הי' אוהב אתכם, אבל אתם שונאים אותו, משל הדיוט אומר מה דבלבך על רחמך מה דבלבך עלך (א, כו. רש"י)

יש לבאר דברי רש"י אלו בדרך הרמז:

פ' דברים קוראין לעולם בשבת שלפני תשעה באב.

והנה, תלונת בני ישראל "בשנאת ה' אותנו" יש לה שייכות מיוחדת לתשעה באב, כמבואר בספרים (ראה אור התורה לני"ך ח"ב ס"ע א"מ מעמק המלך ש' טז פל"ד) ש"דוד המדבר שאמרו 'בשנאת ה' אותנו כו' גרמו לט' באב שנאמר 'איכה ישבה בדד העיר' ר"ת איכה", ומבאר הצמח צדק (אור התורה שם) שבזה "נרמז ג"כ שבשנאת חנם שהי' בבית שני נחרב ביהמ"ק כו', ע"י ואהבת לרעך כמוך גורם כמו כן למעלה שנשמות ישראל נקראים 'אחים ורעים למקום', ועי"ז 'על כל פשעים תכסה אהבה'" (היינו אהבת הקב"ה לישראל).

ויש לומר שבפירושו על "בשנאת ה' אותנו" - "והוא הי' אוהב אתכם", בא רש"י לעודד את ישראל, ולגלות שגם במצב זה של "בין המצרים", שבא בגלל חסרון בעבודת ישראל, עד כדי כך שהאהבה הטבעית של ישראל לאביהם שבשמים היא בהסתה, ואינם מרגישים חסדי ה', "אתם שונאים אותו" - הנה גם במצב הלוה מעיד רש"י ש"הוא הי' אוהב אתכם", שאין שום חלישות כלל וכלל ח"ו באהבת הקב"ה לבני".

ולא רק אהבה נעלמת ונסתרת (שאזי אין מקום להוכיח את ישראל על שאין מרגישים אהבה זו), אלא אהבה גלויה. ו"כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" - שאהבה זו של הקב"ה לבני מעוררת בהם אהבה גלויה להקב"ה, וישראל עושין תשובה "ומיד הן נגאלין" (רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה).

(ע"פ לקוטי שיערות חלי"ד עמ' 23)